

12. Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարներ¹

12. Payments for nature protection and use¹

12.1. Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարների ամփոփ ցուցանիշներ:

2010թ. վիճակագրական հաշվառման դաշտում ընդգրկված կազմակերպությունների բնապահպանական և բնօգտագործման վճարները կազմել են 4808.6 մլն. դրամ, որից 735.1 մլն. դրամը կամ 15.3%՝ բնապահպանական (վնասակար նյութերը շրջակա միջավայր (օդային և ջրային ավազան) արտանետելու, արտադրության և սպառման թափոնները շրջակա միջավայրում տեղադրելու, շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող սարանքների համար), 4073.5 մլն. դրամը կամ 84.7%՝ բնօգտագործման (ջրօգտագործման, պինդ օգտակար հանածոների մարված պաշարների, ստորերկրյա քաղցրահամ ու հանքային ջրերի և աղի արդյունահանված պաշարների, կենսապաշարների օգտագործման համար) վճարներն են:

12.1. Summary indicators on payments

for nature protection and use. In 2010 the payments for nature protection and use by the organizations which were included in statistical observation comprised 4808.6 mln. drams, of which 735.1 mln. drams or 15.3% - payments for nature protection (for emitting of hazardous substances (into air and water basin), for disposal of industrial and consumption waste in the surroundings, for products causing damage to the environment), 4073.5 mln. drams or 84.7% - payments for environmental use (for water use, exhausted reserves of solid minerals, underground fresh and mineral water and extracted reserves of salt, bioresources).

¹ Հստ ՀՀ բնապահպանության նախարարության կողմից տրամադրված ամփոփ տեղեկատվության:

¹ According to the summary information provided by the Ministry of Nature Protection.

**Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարներն ըստ
 ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2010թ.**

**Payments for nature protection and use
 by RA marzes and Yerevan city, 2010**

	Վճարը Payment				
	ընդամենը, հազ. դրամ total, thsd. drams	այդ թվում՝ of which		մարզի մեկ բնակչի հաշվով, դրամ/մարդ per capita of marz, dram/person	մարզի մեկ կազմակեր- պության հաշվով, հազ. դրամ ¹ per organization of marz, thsd. drams ¹
		բնապահպա- նական nature protection	բնօգտագործ- ման environmental use		
ք. Երևան Yerevan city	354866.4	240307.4	114559.0	317.0	437.6
Արագածոտն Aragatsotn	62286.9	12296.6	49990.3	438.9	144.5
Արարատ Ararat	385211.8	36362.1	348849.7	1376.7	1215.2
Արմավիր Armavir	58741.3	13339.6	45401.7	206.0	431.9
Գեղարքունիք Gegharkunik	73234.1	8200.0	65034.1	302.9	205.7
Լոռի Lori	477147.9	332489.5	144658.4	1693.2	1163.8
Կոտայք Kotayk	99481.7	20499.0	78982.7	353.6	291.7
Շիրակ Shirak	66236.7	21246.9	44989.8	235.2	217.2
Սյունիք Syunik	3073381.3	34830.2	3038551.1	20113.8	38417.3
Վայոց ձոր Vayots Dzor	104134.8	12831.1	91303.7	1862.9	839.8
Տավուշ Tavush	53872.9	2743.1	51129.8	400.5	286.6
Ընդամենը ՀՀ Total RA	4808595.8	735145.5	4073450.3	1476.9	1374.3

12.2. Բնապահպանական վճարներ:

2010թ. ջրային ավազան թափված աղտոտիչ նյութերի դիմաց վճարը կազմել է 283.8 մլն. դրամ կամ բնապահպանական ընդհանուր վճարների 38.6%-ը: Արտանետման անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերի դիմաց վճարը կազմել է 356.4 մլն. դրամ կամ բնապահպանական ընդհանուր վճարների 48.5%-ը: ՀՀ-ում արտադրված և իրացված, շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների դիմաց վճարը կազմել է 41.6 մլն. դրամ կամ բնապահպանական ընդհանուր վճարների 5.6%-ը: Թափոնակուտա-

12.2. Payments for nature protection.

In 2010 the payment for contaminants discharged into water basin comprised 283.8 mln. drams or 38.6% of the total payments for nature protection. The payment for hazardous substances emitted into atmosphere from stationary sources of emission comprised 356.4 mln. drams or 48.5% of the total payments for nature protection. The payment for goods produced and sold in RA that cause damage to the environment comprised 41.6 mln. drams or 5.6% of the total payments for nature protection. The payment for disposal of wastes

¹ Ցուցանիշները հաշվարկվել են ըստ բնապահպանական և բնօգտագործման վճարների մասին հաշվետվություններ կայացրած կազմակերպությունների քանակի:

¹ The indicators have been calculated based on the number of organizations that have provided reports on payments for nature protection and use.

կիչներում թափոնների տեղադրման դիմաց վճարը կազմել է 53.3 մլն. դրամ կամ բնապահպանական ընդհանուր վճարների 7.3%-ը:

in the landfills comprised 53.3 mln. drams or 7.3% of the total payments for nature protection.

Օդային և ջրային ավազան վնասակար արտանետումների համար վճարներն ըստ ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2010թ.

Payments for hazardous emissions into air and water basin, by RA marzes and Yerevan city, 2010

(հազ. դրամ)
(thsd. drams)

	Ջրային ավազան թափված վնասակար նյութերի վճարը The payment for hazardous substances discharged into water basin	Օդային ավազան արտանետված վնասակար նյութերի վճարը The payment for hazardous substances emitted into air basin
ք. Երևան Yerevan city	182861.1	19167.1
Արագածոտն Aragatsotn	6038.5	1183.3
Արարատ Ararat	11789.7	6032.3
Արմավիր Armavir	12389.7	376.0
Գեղարքունիք Gegharkunik	2360.4	1062.1
Լոռի Lori	10477.8	320302.7
Կոտայք Kotayk	7955.6	5569.2
Շիրակ Shirak	15697.1	1144.3
Սյունիք Syunik	31936.6	767.3
Վայոց ձոր Vayots Dzor	2060.6	373.8
Տավուշ Tavush	263.4	474.6
Ընդամենը ՀՀ Total RA	283830.5	356452.7

Շրջակա միջավայրում տեղադրված արտադրության և սպառման թափոնների համար վճարները, շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների համար վճարներն ըստ ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2010թ.

Payments for industrial and consumption wastes disposed in the environment, payments for goods that cause damage to the environment by RA marzes and Yerevan city, 2010

(հազ. դրամ)
(thsd. drams)

	Թափոնակուտակիչներում տեղադրված թափոնների վճարը The payment for wastes disposed in landfills	Շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների համար վճարը The payment for goods that cause damage to the environment
ք. Երևան Yerevan city	34039.3	4239.9
Արագածոտն Aragatsotn	1474.2	3600.6

	Թափոնակուտակիչներում տեղադրված թափոնների վճարը The payment for wastes disposed in landfills	Շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների համար վճարը The payment for goods that cause damage to the environment
Արարատ Ararat	1947.5	16592.6
Արմավիր Armavir	573.9	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	2279.2	2498.3
Լոռի Lori	1263.6	445.4
Կոտայք Kotayk	4623.6	2350.6
Շիրակ Shirak	2346.6	2058.9
Սյունիք Syunik	2126.3	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	625.1	9771.6
Տավուշ Tavush	2005.1	-
Ընդամենը ՀՀ Total RA	53304.4	41557.9

12.3. Բնօգտագործման վճարներ: 2010թ. օգտագործված ջրի դիմաց վճարը կազմել է բնօգտագործման դիմաց ընդհանուր վճարների 3.9%-ը, օգտակար հանածոների արդյունահանման դիմաց վճարը՝ 94.1%-ը, կենսապաշարների օգտագործման դիմաց վճարը՝ 2.0%-ը:

12.3. Payments for environmental use. In 2010 the payment for used water comprised 3.9% of the total payments for environmental use, the payment for minerals extraction – 94.1%, the payment for use of bioresources – 2.0%.

Ջրօգտագործման համար վճարներն ըստ ջրօգտագործման տեսակների և ըստ ՀՀ մարզերի ու Երևան քաղաքի, 2010թ.

Payments for water use by types of water use and RA marzes and Yerevan city, 2010

(հազ. դրամ)
(thsd. drams)

	Ընդամենը Total	այդ թվում՝ ըստ տեսակի of which by type			
		խմելու drinking	նոռզման irrigation	տեխնիկական technical	ձկնաբուծական fish-breeding
ք.Երևան Yerevan city	74809.3	38095.8	31288.0	5425.5	-
Արագածոտն Aragatsotn	3932.9	3861.1	-	65.4	6.4
Արարատ Ararat	15523.8	227.4	-	3442.4	11854.0
Արմավիր Armavir	25628.8	293.7	-	15238.8	10096.3
Գեղարքունիք Gegharkunik	1525.8	1110.7	343.0	23.9	48.2
Լոռի Lori	4320.4	2332.7	-	1961.5	26.2

	Ընդամենը Total	այդ թվում՝ ըստ տեսակի of which by type			
		խմելու drinking	նոռզման irrigation	տեխնիկական technical	ձկնաբուծական fish-breeding
Վոտայք Kotayk	2496.3	1472.2	33.9	784.3	205.9
Շիրակ Shirak	5304.9	4896.0	-	84.0	324.9
Սյունիք Syunik	24635.1	778.2	-	23774.3	82.6
Վայոց ձոր Vayots Dzor	376.3	108.6	0.6	84.9	182.2
Տավուշ Tavush	453.8	363.5	-	79.5	10.8
Ընդամենը ՀՀ Total RA	159007.4	53539.9	31665.5	50964.5	22837.5

Պինդ օգտակար հանածոների մարված պաշարների, ստորերկրյա քաղցրահամ ու հանքային ջրերի և աղի արդյունահանված պաշարների քանակներն ու դրանց համար վճարներն ըստ ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2010թ.

Numbers and payments for exhausted reserves of solid minerals, underground fresh and mineral waters and reserves of extracted salt by RA marzes and Yerevan city, 2010

(հազ. դրամ)
(thsd. drams)

	Հանքային ջուր Mineral water	Աղ Salt	Ածխաթթու գազ Carbonic gaz	Սելեն Selenium	Թելուր Telur	Կադմիում Cadmium	Կապար Lead	Ածուխ Coal
ք.Երևան Yerevan city	9724.1	6120.1	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	-	-	-	-	-	-	-	-
Արարատ Ararat	-	-	-	337.3	560.7	-	-	-
Արմավիր Armavir	-	-	-	-	-	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	-	-	2093.8	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	-	-	-	375.1	759.9	48.8	1505.9	-
Վոտայք Kotayk	23619.8	1085.2	3678.0	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	-	-	-	-	-	-	-	2080.5
Սյունիք Syunik	1095.8	-	-	-	-	-	5913.7	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	85611.8	-	1843.2	-	-	-	-	-
Տավուշ Tavush	5796.2	-	-	-	-	-	-	-
Ընդամենը ՀՀ Total RA	125847.7	7205.3	7615.0	712.4	1320.6	48.8	7419.6	2080.5

(շարունակություն)
(continuation)

	Ոսկի Gold	Արծաթ Silver	Մոլիբդեն Molybdenum	Պղինձ Copper	Ցինկ Zinc	Դունիտ Dunite	Ոչ մետաղական Nonmetallic	Ընդամենը Total
ք. Երևան Yerevan city	-	-	-	-	-	-	21007.5	36851.7
Արագածոտն Aragatsotn	5139.1	371.2	-	-	-	-	34033.1	39543.4
Արարատ Ararat	235327.9	10900.5	-	-	-	-	85689.5	332815.9
Արմավիր Armavir	-	-	-	-	-	-	19772.9	19772.9
Գեղարքունիք Gegharkunik	-	-	-	-	-	25471.5	5705.3	33270.6
Լոռի Lori	9836.5	2096.2	-	93869.1	3328.0	-	15453.5	127273.0
Կոտայք Kotayk	6740.7	148.6	-	-	-	-	40747.5	76019.8
Շիրակ Shirak	-	-	-	-	-	-	37492.9	39573.4
Սյունիք Syunik	315783.2	162259.4	950527.7	1488600.6	77030.8	-	9240.8	3010452.0
Վայոց ձոր Vayots Dzor	-	-	-	-	-	-	2997.9	90452.9
Տավուշ Tavush	-	-	-	-	-	-	19262.8	25059.0
Ընդամենը ՀՀ Total RA	572827.4	175775.9	950527.7	1582469.7	80358.8	25471.5	291403.7	3831084.6

Կենսապաշարների օգտագործման համար վճարներն ըստ կենսապաշարների տեսակների, ըստ ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2010թ.

Payments for bioresources use by types of bioresources,
by RA marzes and Yerevan city, 2010

(հազ. դրամ)
(thsd. drams)

	Ընդամենը Total	այդ թվում՝ ըստ կենսապաշարների տեսակի including by types of bioresources						
		վառելափայտ firewood	շինարկային construction timber	բույսեր plants	կենդանիներ animals	ձկներ fish	խեցգետին crawfish	արոտավայր pasture
ք. Երևան Yerevan city	2898.0	-	-	-	2898.0	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	6514.0	-	-	14.0	-	-	6500.0	-
Արարատ Ararat	510.0	-	-	-	-	-	510.0	-
Արմավիր Armavir	-	-	-	-	-	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	30237.7	1716.6	725.1	-	-	-	27636.0	160.0
Լոռի Lori	13065.0	9164.8	3900.2	-	-	-	-	-
Կոտայք Kotayk	466.6	355.5	83.1	-	-	-	-	28.0

	Ընդամենը Total	այդ թվում՝ ըստ կենսապաշարների տեսակի including by types of bioresources						
		վառելավայտ firewood	շինամիայտ construction timber	բույսեր plants	կենդանիներ animals	ձկներ fish	խեցգետին crawfish	արոտավայր pasture
Շիրակ Shirak	111.5	-	-	-	-	111.5	-	-
Սյունիք Syunik	3464.0	3057.6	406.4	-	-	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	474.5	355.2	119.3	-	-	-	-	-
Տավուշ Tavush	25617.0	17987.7	7581.9	-	-	-	-	47.4
Ընդամենը ՀՀ Total RA	83358.3	32637.4	12816.0	14.0	2898.0	111.5	34646.0	235.4

**Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարներն ըստ
ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2005-2010թթ.**

**Payments for nature protection use of natural resources
by RA marzes and Yerevan city, 2005-2010**

	Վճարը, մլն. դրամ Payment, mln. drams						Վճարը մեկ բնակչի հաշվով, դրամ/մարդ Payment per capita, dram/person					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ք.Երևան Yerevan city	881.2	571.2	447.4	440.4	359.4	354.9	798.6	517.2	404.4	396.9	322.5	317.0
Արագածոտն Aragatsotn	24.5	48.6	55.0	85.6	64.8	62.3	176.1	347.4	392.5	608.1	458.7	438.9
Արարատ Ararat	155.5	201.5	139.8	170.3	410.8	385.2	568.1	734.0	506.4	614.3	1476.0	1376.7
Արմավիր Armavir	51.9	59.9	72.7	74.5	56.9	58.7	186.3	214.1	258.7	264.0	200.7	206.0
Գեղարքունիք Gegharkunik	26.2	32.6	29.5	33.9	56.9	73.2	109.6	136.2	123.1	141.0	235.9	302.9
Լոռի Lori	127.7	199.6	216.2	300.7	351.6	477.2	450.1	705.1	765.8	1066.8	1248.5	1693.2
Վոտայք Kotayk	94.6	99.2	141.8	230.5	96.1	99.5	344.4	359.9	512.0	827.7	343.5	353.6
Շիրակ Shirak	45.7	77.5	81.2	91.0	75.6	66.2	162.2	275.3	289.0	323.9	268.7	235.2
Սյունիք Syunik	1943.5	2751.8	2800.0	2323.1	1758.2	3073.4	12702.8	17997.3	18312.5	15203.8	11499.1	20113.8
Վայոց ձոր Vayots Dzor	35.5	40.9	84.8	94.4	94.9	104.1	635.4	732.3	1520.3	1692.0	1701.7	1862.9
Տավուշ Tavush	42.0	34.4	37.6	34.6	54.3	53.9	311.9	256.1	279.9	258.0	404.3	400.5
Ընդամենը ՀՀ Total RA	3428.3	4117.2	4106.0	3879.0	3379.5	4808.6	1065.5	1278.2	1272.6	1199.4	1041.7	1476.9